

החלטה בדבר מתן פטור לפי ס' 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח – 1988:
אלון חברת הדלק הישראלית – יונה אברך בע"מ – אברך-אלון תחנות תדלוק בע"מ

מבוא

ביום 3.8.1999 הוגשה הודעת מיזוג מטעמן של החברות אלון חברת הדלק הישראלית בע"מ (להלן: "אלון") ויונה אברך בע"מ (להלן: "אברך") באשר להקמת תאגיד משותף (להלן: "אברך-אלון תחנות") להפעלת תחנות תדלוק "פנימיות" (תיק מזג 3176). בהסכם המיזוג נכלל סעיף המחייב את התאגיד המשותף לרכוש דלקים ושמונים מעם חברת אלון בלבד. בסעיף זה עוסקת בקשת הפטור דנן.

במסגרת ההסכם שבין אלון לאברך, נקבעה התחייבות לפיה אברך ירכוש דלקים ושמונים מאלון בלבד. בתמורה התחייבה אלון לספק את הדלקים והשמונים לתאגיד במחירי עלות בתוספת מרווח נתון.

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת השפעותיו המסתברות על התחרות בשווקים הרלוונטיים, שוכנעתי כי ההסדר מגביל את התחרות באופן לא משמעותי, ועל כן ראוי הוא לפטור מאישורו של בית הדין להגבלים עסקיים על פי האמור בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים. להלן יפורטו הנימוקים אשר בבסיס הפטור.

הצדדים להסדר

אלון – חברה לאספקת דלקים ושמונים ושיווקם, המפעילה תחנות תדלוק ומספקת להן מוצרי דלק, היא חברה פרטית אשר הוקמה בשנת 1993. באחרונה רכשה אלון את חברת הדלק "דור" (ראו החלטת מיזוג בעניין דור-אלון, מיום 8.9.99).

אברך – מפעילת תחנות תדלוק ציבוריות ופנימיות, הנמצאות בבעלותה או הקשורות עמה בהסכמי אספקה ותפעול. עד לאחרונה הייתה אברך סוכנת של חברת "סונול", ומכרה דלקים אשר סופקו לה על ידי סונול בלבד.

הענף הרלוונטי

ההסכם נשוא בקשת פטור זו עוסק בשיווקם של תזקיית דלק ושמונים לרכב. שיווק תזקיית דלק לציבור נעשה בשתי דרכים עיקריות. דרך אחת – באמצעות **תחנות תדלוק ציבוריות**, הפתוחות בפני הקהל הרחב הנע בכבישי הארץ. תחנות אלה פזורות ברחבי הארץ ומשמשות כציבור שיווק תזקיית דלק ומוצרים נלווים כדוגמת שמני מנוע, מידי חברות שיווק הדלקים – העיקריות בהן הן פז, סונול ודלק, המחזיקות כ-85% מכלל שיווק הדלקים בתחנות התדלוק הציבוריות.

הדרך השנייה – **תחנות תדלוק פנימיות** (הידועות גם כ"תחנות חצר"), בהן עוסק ההסדר דנן, הן תחנות המצויות בתחומי ישובים דוגמת קיבוצים או מושבים, או במפעלי תעשייה, ואשר מיועדות לשרת את חברי אותם ישובים או עובדי המפעלים. תחנות אלה אינן פתוחות ברוב המקרים בפני הציבור הרחב, והיקפי מכירותיהן מצומצם באופן יחסי לתחנות התדלוק הציבוריות.

עיקר שיווק הדלקים לציבור נעשה באמצעות תחנות ציבוריות¹. שיווק דלקים באמצעות תחנות פנימיות נעשה במקביל לשיווק דלקים לתעשייה, ולעיתים משמשת תחנת תדלוק פנימית אף

¹ לסקירה נרחבת אודות ענף הדלק ראו קביעה לפי סעיף 43 לחוק ההגבלים העסקיים – הסדר כובל בין חברות הדלק לבין מפעילי תחנות תדלוק ההגבלים העסקיים, קובץ א' בעמ' 29, ההגבלים העסקיים 1993 3003595, בג"צ 326/96 כספי ואח' נ' הממונה על הגבלים עסקיים ואח', פ"ד נ' 149 (5) ערר 1/93 דלק חברת הדלק הישראלית בע"מ נ' הממונה על הגבלים עסקיים (טרם פורסם, פסק הדין מיום 28.3.98), ההגבלים העסקיים 1996 3001550.

כצינור שיווק לדלקים המיועדים לשמש כחומר גלם לתעשייה. אמידת חלקן של החברות השונות בשיווק דלקים באמצעות תחנות פנימיות מלאכה קשה היא, הנעשית לרוב על דרך בחינת נתחיהן בשיווק דלקים לתעשייה ובתחנות פנימיות במשולב. עד למיזוג עם אברך פעלה אלון בשני התחומים גם יחד, אולם עיקר פעילותה היה אספקת תזקי דלק לתעשייה. אברך לעומתה, שיווקה תזקי דלק רק באמצעות תחנות דלק פנימיות וציבוריות.

על פי נתונים אשר נאספו במחלקה הכלכלית של רשות ההגבלים העסקיים, לאחר המיזוג עם חברת "דור" ולאחר המיזוג עם אברך, צפוי חלקה של אלון בשיווק **בנזין לתחנות פנימיות ולתעשייה** כאחד, בשנת 1999, לעמוד על כ-30%; בשיווק **סולר לתחנות פנימיות ולתעשייה**, במצטבר, יעמוד חלקה של אלון על מעט יותר מ-20%.

בחינת מספר התחנות עמן תהיה אלון קשורה בהסכמי אספקה, מלמדת כי לאחר מיזוגן של אלון ושל דור, ועם סיום הליכי המיזוג עם אברך, תהיה אלון קשורה בהסכמי אספקה עם כ-20% מבין התחנות הפנימיות הפרושות ברחבי הארץ. מובן כי בחינת אספקת התזקיקים המתבצעת באמצעות תחנות אלה.

כאמור, אף כי יש קושי לאמוד את חלקן של תחנות התדלוק הפנימיות הפרושות ברחבי הארץ. מובן כי במספר התחנות לבדו אין כדי ללמד על כוחה האמיתי של החברה המשותפת – זה יימדד על דרך בחינת אספקת התזקיקים המתבצעת באמצעות תחנות אלה.

כאמור, אף כי יש קושי לאמוד את חלקן של תחנות התדלוק הפנימיות מכלל תחנות התדלוק, ברי כי רובו של הבנזין המשווק בישראל נמכר בתחנות תדלוק ציבוריות, וחלקן של התחנות הפנימיות בכלל שיווק הבנזין מצומצם. בכל הנוגע לסולר שונה התמונה במקצת, שכן רוב הסולר המשווק בארץ נמכר לתעשייה או באמצעות תחנות תדלוק פנימיות. עם זאת, בשל הקושי להפריד בין השווקים השונים, ומשום חשיבותו הרבה של הסולר לתעשייה, נדמה כי המכירות הנעשות בתחנות התדלוק הפנימיות אינן מחזיקות את רוב רובו של השוק.

עד למיזוג הייתה אברך קשורה בהסכמי אספקה בלעדיים עם חברת סונול – החברה הגדולה ארץ ככל הנוגע לאספקת תזקיקי דלק באמצעות תחנות פנימיות ולאספקת תזקיקי דלק לתעשייה. המיזוג וההסדר הכולל שבצדו גורעים מחלקה של סונול בשיווק תזקיקי הדלק באמצעות תחנות פנימיות ובשיווק לתעשייה, ומצמצמים את הכוח אשר היה נתון בידה בתחום תחנות התדלוק הפנימיות עד לתקופה האחרונה.

הכבילה שבהסדר

לפי הכבילה שבמיזוג ירכוש התאגיד המשותף שמנים ודלקים מחברת אלון בלבד, והאחרונה הבטיחה לתאגיד המשותף מחירי מכירה נמוכים יחסית למחירים המקובלים בשוק. התחייבותו של התאגיד המשותף לרכוש את תזקי הדלק ואת השמנים מידיה של חברת אלון מהווה הסדר כובל, כמשמעו בסעיף 2(א) ו-2(ב) (3) לחוק ההגבלים העסקיים.

החשש התחרותי אשר מעלה כבילה כדון זו טמון באפשרות ל"חסימת" אחד מערוצי שיווק תזקי הדלק בפני מתחרים נוספים, אשר יבקשו להתקשר עם תחנות התדלוק המופעלות על ידי התאגיד המשותף, בלא שיתאפשר להם לעשות כן. ענף הדלק ידוע מזה זמן כענף עתיר הסכמי בלעדיות המגביהים את חסמי הכניסה בפני מתחרים חדשים.

חשש זה אינו מתקיים במקרה שבפנינו. הטעם העיקרי לכך הוא כי מתח השוק המוחזק בידי הצדדים אינו גדול, ואילו חיזוקם רק תורם לתחרות בנסיבות השוק הרלוונטי.

בהחלטתי בעניין מתן פטור מאישור בית הדין להגבלים עסקיים לחברות פילסבריי ישראל בע"מ ואומני תעשיות פיצה בע"מ² נדון מקרה דומה, בו פטרתי כבילה אודות זהותו של ספק גלידה אשר נלוותה למיזוג. בהחלטתי שם, עמדתי על משמעות נתח השוק הנתון כאחד מאדני ההשפעה על התחרות אשר יבחנו בעת מתן הפטור. כנאמר שם:

"מידת ההשפעה של ההסדר על התחרות, בהיבטה הרחב, היא בין היתר פועל יותר של נתחי השוק בשווקים הרלוונטיים, הן של הצדדים להסדר והן של אחרים הפועלים באותם שווקים. כאשר לאחד הצדדים להסדר (או לשניהם) נתח שוק משמעותי, הרי שהגבלת מי מהם עלולה לגרור בעקבותיה, באופן ישיר, הגבלה על התחרות בשוק כולו. לעומת זאת, כאשר נתחי השוק של המעורבים בהסדר זעומים, השפעת ההסדר על הפגיעה בתחרות צפויה, בדרך כלל, להיות קטנה יחסית. במקביל, כאשר מדובר בהסדר בין שני גופי קטנים, הפועלים בשוק ריכוזי, הנשלט בידי אחרים, הרי שהשפעתו החיובית על התחרות בשוק כולו עשויה להיות גדולה יחסית".

ענף הדלק – על אף הרפורמות שהוכנסו בו בעשור האחרון – נשלט בידי שלוש חברות הדלק הוותיקות. ההסדר דנן, המאפשר לשמור על צינורות השיווק שהיו בידה טרם המיזוג, ואשר מקיף נתח שאינו גדול, בשוק ריכוזי מאוד, אינו מעורר חשש לפגיעה בתחרות. זאת ועוד, הסדר מעין זה, הנלווה למיזוג בין חברת אלון לבין יונה אברך, לאחר שחברת אלון התמזגה עם חברת דור, צפוי לתרום לשינוי בענף הדלק אשר שקע על שמריו משך שנים ארוכות, ולקדם את התחרות. יצירת חברה רביעית בגודלה, אשר תוכל להיות "שחקנית" ממשית בשוק הנשלט ברובו בידי שלוש חברות הדלק הוותיקות, צפויה להגביר את מידת התחרות המשק הדלק. נוכח נסיבות ההסדר, סביר גם פרק הזמן בגינו נתבקש הפטור – 5 שנים.

סוף דבר

נוכח כל האמור לעיל, ולאחר ששוכנעתי כי ההסדר המבוקש מגביל את התחרות בעסקים באופן לא משמעותי, החלטתי להיענות לבקשה שהובאה בפני, ולפטור את הצדדים להסדר מהחובה לקבל את אישור בית הדין להגבלים עסקיים להסדר כובל. הפטור יעמוד בתוקפו לתקופה בת 5 שנים מהיום. לפי האמור בסעיף 15 לחוק ההגבלים העסקיים, רשאי כל הרואה עצמו נפגע מהחלטה זו, איגוד עסקי וארגון צרכנים לערור על החלטה זו בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים בתוך 45 יום מפרסום ההחלטה ברשומות.

ד"ר דוד תדמור

הממונה על הגבלים עסקיים

היום, י"ג תשרי, תש"ס

23 בספטמבר, 1999

² ההגבלים העסקיים 1998, 3001698.